

GREY MATTER MATTERS

Grey Matter Matters B.V. | Molenstraat 18A | 2513 BK 's-Gravenhage
www.greymattermatters.nl | info@greymattermatters.nl
Telefoon 070-2173062

Paradigmashift in denken over data, een bespiegeling

Door Erik van Geel

Summary

Er is een geweldige groei van data te constateren. Dat is niets nieuws. Er zijn steeds meer organisaties die op informatie, op data, drijven. We denken dan aan social media, de financiële industrie, maar ook aan uitvoeringsinstanties bij de overheid zoals het UWV. Dat is natuurlijk prachtig, maar we zien ook wel een paar neveneffecten en risico's. Dat is de kern van deze paper: hoe gaan we er mee om? Zijn er echte tijgers en beren op de weg en zo ja waar zijn die dan?

Punt is dat data over het algemeen wordt behandeld als een resource. In onze overtuiging is het time voor een mindshift: het gaat om denken over data als een asset.

Dynamiek

Een erg lastig punt is het dynamische karakter van data. Door het anders te rubriceren, de definitie aan te passen en nieuwe relaties te definiëren kan steeds weer andere informatie gecreëerd worden. Dan is er ook nog de sterke redundantie (dubbels) van data-opslag.

Het fluïde karakter van data maakt dat het op een juiste manier ermee omgaan steeds lastiger is. Data is niet gestold, staat niet onveranderbaar op een drager, maar verandert de hele tijd. Het kost even om te bedenken wat dat betekent. Het betekent, om maar wat te noemen, dat de Wet Open Overheid, al verouderd was op het moment dat hij van kracht werd, een paar maanden geleden. De wet hanteert een statisch begrip van informatie, gaat uit van te publiceren lijsten. De wet heeft natuurlijk zijn goede kanten, transparantie zegt u nu, maar een beetje flexibiliteit was niet gek geweest.

Risico's

Het gebruik van grote hoeveelheden data kent ook een aantal risico's. Denk hierbij aan mogelijk geschonden privacy, oneigenlijk gebruik, misverstanden en bestuurlijke dwalingen. Kunstmatige intelligentie heeft de potentie dit risico te vergroten. Dat leidt tot het BIAS probleem: het algoritme herhaalt en versterkt een patroon. Zo krijg je bijvoorbeeld een (te) grote nadruk op een bepaald kenmerk bij sollicitanten.

We zien dat de acties sterk intern (overheids) gericht zijn. En dat niet alleen: er is een grote focus op organisatie, processen en systemen: het is instrumenteel, er is geen overkoepelende, wervende visie op de rol van data in de maatschappij.

Alleen al de fluiditeit maakt dit van wezenlijk belang om niet in symptoombestrijding te vervallen en in efficiency-denken te blijven steken. En er wordt niet ingespeeld op de al bestaande (maatschappelijke) ontwikkelingen die aanleiding zijn voor DLT, DOA en WEB3.0.

Dat dit soort problemen wel onderkend wordt, blijkt onder meer uit diverse initiatieven, landelijk en Europees niveau om met wetgeving te komen. Technisch wordt hierop ingespeeld door veelal kleine innovatieve bedrijfjes die voor een specifiek aandachtspunt met oplossingen komen. Denk hierbij aan blockchains (Digital Ledger Technology) voor decentralisatie van administraties of DAO's (Decentralized Autonomous Organizations) om gebruik van gegevens aan regels te binden. Tevens werkt het ministerie van SZW aan een 'wallet' om de burger meer autonomie te geven over zijn data. Dan staat de burger werkelijk centraal en besluit hij zelf met zijn smartphone of en met wie hij gegevens uitwisselt.

Oplossing

Het positieve is dat er inmiddels voldoende ingrediënten zijn om tot een oplossing te komen. Maar om tot een goed recept te komen is een mengeling van ethische, esthetische, technische en economische vraagstukken nodig. Wij denken hierbij aan aspecten als eigenaarschap, authenticatie, recht op informatie, beperkingen en verplichtingen ten aanzien van vastlegging en de vereiste infrastructuur voor uitwisseling die de rechten borgt. Uitdaging is dit te doen met een groot aantal stakeholders met een grote diversiteit aan belangen. Om de dialoog met deze stakeholders een nieuwe impuls te geven is het goed data als een asset te benaderen en niet als een resource om een proces soepel te laten verlopen.

Dat kan concreet: aansluiten bij de I-strategie Rijk. Alle ministeries en diensten moeten aan de slag met zogenaamde datakoersen. Daar worden ze op aangesproken en aangestuurd door CIO-Rijk.

Een datakoers is in essentie een "strategie op Data". Daarmee is dat direct gepositioneerd op het juiste strategische niveau. Het adresseert fundamentele, strategische vraagstukken waar (bijna) iedere overheidsmanager/DG/directeur mee zit of mee geconfronteerd gaat worden:

- welke kansen zijn te halen in effectiviteit en efficiency als ik datagedreven ga werken? (TO BE)
- waar sta ik eigenlijk? Heb ik overzicht?(AS IS)
- welke principes gelden bij inrichting van data governance?
- wat zijn de voordelen van data benaderen als een asset?
- welke afspraken en kaders dienen leidend te zijn bij datagedreven werken?
- welke organisatorische, personele (competenties), governance etc randvoorwaarden moet ik gaan invullen om van AS-IS naar TO-BE te komen?
- hoe voorkom ik dat het te hoog over blijft?
- waar kan ik al mee beginnen? innovatie, casuïstiek?
- hoe breng ik beleid-uitvoering-toezicht én de data-wereld bij elkaar?

Afsluitend

We hebben een paar onmiskenbare ontwikkelingen genoemd. Zoals altijd word je overreden als je daar niet op reageert. Actie is geboden. Als we daarbij moeten helpen? Overleg kan altijd!